

ПРОГНОЗУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ЗАСТОСУВАННЯ ПОДАТКОВИХ ПІЛЬГ НА ОСНОВІ МЕТОДУ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ

© 2014 ВІННИКОВА О. С., НАЗАРЕНКО Г. В.

УДК 336.225.66

Вінникова О. С., Назаренко Г. В. Прогнозування результатів застосування податкових пільг на основі методу імітаційного моделювання

Мета статті полягає в дослідженні можливостей імітаційного моделювання результатів застосування податкових пільг. Узагальнюючи здобутки класичних наукових праць з імітаційного моделювання, обґрунтовано доцільність застосування цього економіко-математичного методу для прогнозування наслідків впровадження податкових пільг. У результаті дослідження запропоновано кілька імітаційних моделей, що надають уявлення про їх вплив на інтереси суб'єктів податкових відносин – держави, суб'єктів господарювання та населення. Зокрема, охарактеризовано результати імітаційного моделювання надання виробникам хлібопекарської продукції пільг з податку на прибуток, серед яких найбільш доцільним варіантом виявилось зменшення податкової ставки. Також розглянуто моделі, які дозволили оцінити вплив податкової знижки та податкового кредиту з податку на доходи фізичних осіб на розмір податкових надходжень та зниження рівня споживання традиційних енергоресурсів. Перспективою подальших досліджень у даному напрямі є визначення можливостей застосування методу імітаційного моделювання при прогнозуванні наслідків застосування інших інструментів податкового регулювання, що мають на меті досягнення економічних і соціальних результатів.

Ключові слова: імітаційне моделювання, податкові пільги, податок на прибуток підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податковий кредит, податкова знижка, зменшення ставки податку.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Бібл.:** 9.

Вінникова Ольга Сергіївна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри оподаткування, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: vinnikova@online.ua

Назаренко Ганна Володимирівна – кандидат економічних наук, старший викладач кафедри оподаткування, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

E-mail: av_komarova@mail.ru

УДК 336.225.66

Винникова О. С., Назаренко А. В. Прогнозирование результатов применения налоговых льгот на основе метода имитационного моделирования

Цель статьи заключается в исследовании возможностей имитационного моделирования последствий применения налоговых льгот. Обобщая достижения классических трудов по имитационному моделированию, обоснована целесообразность применения этого экономико-математического метода для прогнозирования последствий применения налоговых льгот. В результате исследования предложены несколько имитационных моделей, которые дают представление об их влиянии на интересы субъектов налоговых отношений – государства, субъектов хозяйствования и населения. В частности, охарактеризованы результаты имитационного моделирования предоставления производителям хлебопекарной продукции льгот по налогу на прибыль, среди которых наиболее целесообразным вариантом оказалось уменьшение налоговой ставки. Также рассмотрены модели, позволившие оценить влияние налоговой скидки и налогового кредита по налогу на доходы физических лиц на размер налоговых поступлений и снижение уровня потребления традиционных энергоресурсов. Перспективой дальнейших исследований в данном направлении является определение возможностей применения метода имитационного моделирования при прогнозировании последствий применения других инструментов налогового регулирования, имеющих целью достижение экономических и социальных результатов.

Ключевые слова: имитационное моделирование, налоговые льготы, налог на прибыль предприятий, налог на доходы физических лиц, налоговый кредит, налоговая ставка, уменьшение ставки налога.

Рис.: 5. **Табл.:** 2. **Библ.:** 9.

Винникова Ольга Сергеевна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры налогообложения, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: vinnikova@online.ua

Назаренко Анна Владимировна – кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры налогообложения, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

E-mail: av_komarova@mail.ru

UDC 336.225.66

Vinnikova O. S., Nazarenko H. V. Prognostics of the Results of Application of Tax Advantages, on the Basis of Simulation Method

The article is aimed at studying of the capabilities of simulation modeling of the consequent effects on application of tax advantages. Summing up the achievements of the classical scientific papers on simulation, the expediency of application of the economic-mathematical method for prognostics of the consequent effects of the tax advantages application was grounded. The study offered several simulation models that give an idea about their effects on the interests of the subjects of tax relations – State, economic entities and the public. In particular, the simulation modeling results of providing manufacturers of bakery products with income tax advantages were distinguished, among which the most viable option was reducing of the tax rate. The models, which allowed to evaluate the impact of the tax rebates and individual income tax credits on the tax revenues and a reduction in the consumption of traditional energy resources, were also considered. The prospect of further research in this area is to define the possible application of the simulation modeling method in prognostics of the consequent effects on the use of other tax regulation tools, with a view to achieving economic and social outcomes.

Key words: simulation modeling, tax advantages, corporate profit tax, income tax, tax credit, tax rebates, reduction of the tax rate.

Pic.: 5. **Tabl.:** 2. **Bibl.:** 9.

Vinnikova Olha S. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer of the Department of Taxation, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: vinnikova@online.ua

Nazarenko Hanna V. – Candidate of Sciences (Economics), Senior Lecturer of the Department of Taxation, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)

E-mail: av_komarova@mail.ru

Дослідження соціально-економічної ситуації в цілому неможливе без використання економіко-математичних методів. Особливої актуальності використання цих методів набуває при дослідженні процесів, що характеризуються значним ступенем складності, серед яких податкове регулювання. Це обумовлено тим, що процес оподаткування перебуває на стику інтересів трьох основних сторін: держави, суб'єктів господарювання і населення. А тому впровадження будь-яких заходів податкового регулювання, у тому числі надання платникам податкових пільг, може обумовити непередбачувані реакції з боку цих сторін, навіть спричинити певну конфронтацію їх інтересів. Саме тому важливим є якомога точніше прогнозування наслідків надання платникам податкових пільг. І найбільш підходящим з цієї точки зору виявляється метод імітаційного моделювання, що передбачає багатоваріантне прогнозування соціально-економічних систем у режимі реального часу та надає широкі можливості для експериментування.

Метод імітаційного моделювання найбільш придатний для прогнозування наслідків заходів податкового регулювання, оскільки дозволяє найбільш виразно розглянути всі можливі ситуації та отримати оцінки їх результатів [1]. Він є потужним засобом дослідження складних систем, управління якими здійснюється в умовах невизначеності [2; 3]. Саме до такого роду систем належить процес пільгового оподаткування. Імітаційні моделі ґрунтуються на концепції системної динаміки, яка є найбільш доцільною, коли проведення експериментів з реальним об'єктом неможливе або недоцільне. Однією з основних переваг динамічного моделювання є можливість попередньої перевірки поведінки системи шляхом проведення експериментів в межах моделі, прогнозування їх результатів, відстеження їх наслідків в реальному часі, аналіз поведінки системи при зміні «вхідних» параметрів моделі [5; 6].

Основою дослідження проблем прогнозування з використанням методу імітаційного моделювання стали роботи таких зарубіжних вчених, як Т. Нейлор, Д. Форрестер, Р. Шеннон. Імітаційному моделюванню процесів оподаткування присвячені роботи Л. Біляєвської-Плотник, Н. Іванової, Ю. Іванова, О. Кизима, Т. Клебанової, В. Кольцова, О. Тищенко, А. Орлова та інших. При цьому недостатньо розробленим залишається питання використання імітаційного моделювання під час здійснення прогнозування результатів застосування інструментів податкового регулювання. Тому метою статті є дослідження можливостей імітаційного моделювання результатів застосування податкових пільг.

Одними з найбільш потужних видів податкових пільг є ті, що вбудовані до механізму податку на прибуток підприємств, оскільки цей платіж безпосередньо впливає на фінансовий результат діяльності суб'єкта господарювання та його заінтересованість в здійсненні тієї або іншої діяльності. Як приклад застосування методу імітаційного моделювання пропонуються моделі, що надають уявлення про наслідки надання виробникам продукції хлібопекарської галузі зменшеної ставки, податкового кредиту та податкової знижки з цього податку, які є

одними з найбільш потужних інструментів податкового регулювання [4]. На основі отриманих результатів моделювання стає можливим вибір найдоцільнішого виду податкової пільги для стимулювання виробництва і споживання продукції хлібопекарської галузі.

Загальну ідею відповідних моделей можна охарактеризувати так. Підприємствам хлібопекарської галузі надається право на застосування зазначених податкових пільг за умови зниження ціни реалізації готової продукції (що забезпечить досягнення соціального ефекту) та здійснення інвестицій у розширення виробництва (що обумовлює економічний ефект для держави та підприємств) за рахунок нерозподіленого чистого прибутку попереднього періоду шляхом інвестування його частини у основні засоби.

Як умови для експериментування встановлені різні рівні: торгівельної націнки на продукцію, частки чистого прибутку, що спрямовується на інвестиції в основні засоби, розміри (ставки) податкових пільг. Запропоновані моделі надають уявлення про вплив податкових пільг на економічний та соціальний ефекти, основні показники діяльності підприємств і сукупні витрати населення на придбання продукції хлібопекарської галузі. Різниця між сумою податку, що підлягає сплаті до бюджету при пільговому і базовому режимах оподаткування, становить економічний ефект для держави, а між сумами чистого прибутку підприємства – економічний ефект для підприємства. Соціальний ефект являє собою різницю витрат населення на загальний обсяг продукції при різних режимах оподаткування.

Моделювання здійснене з використанням пакету системно-динамічного моделювання Vensim PLE, який дозволяє здійснювати його в режимі реального часу, будувати динамічні моделі зворотного зв'язку, надає наочне представлення результатів при використанні різних вхідних даних, проводити експерименти з побудованою моделлю шляхом зміни вхідних даних [7].

Загальний вид моделі наведено на *рис. 1*.

Моделі для податкового кредиту та податкової знижки мають схожу конструкцію, однак містять корективи відповідно до механізму дії цих податкових пільг. Результати моделювання свідчать, що розглянуті види податкових пільг сприяють поживленню виробництва продукції хлібопекарської галузі та обумовлюють позитивний вплив на динаміку її споживання. Узагальнені результати моделювання наведено в *табл. 1*.

Таким чином, найбільш прийнятним виявляється впровадження зменшеної ставки податку на прибуток підприємств для стимулювання виробництва продукції хлібопекарської галузі та поліпшення забезпеченості в ній населення. Саме ця пільга забезпечує найкращі результати для підприємств: найбільший приріст обсягу виробництва, суми капітальних інвестицій, чистого прибутку, економічного ефекту; а також найбільше значення економічного ефекту для держави і найкращі соціальні результати для населення.

Рис. 1. Схема потоків моделі розрахунку економічного й соціального ефекту від впровадження зменшеної ставки податку на прибуток підприємств

Таблиця 1

Порівняльна характеристика наслідків надання пільг з податку на прибуток підприємствам хлібопекарської галузі

Показник	Оцінка значення показника			
	Зменшення ставки податку	Впровадження податкового кредиту	Впровадження податкової знижки	
Економічний ефект для держави	максимальний	середній	мінімальний	
Економічний ефект для підприємства	максимальний	середній	мінімальний	
Соціальний ефект	однакове значення			
Економічна ефективність для держави	максимальна	середня	мінімальна	
Економічна ефективність для підприємств	максимальна	середня	мінімальна	
Соціальна ефективність	мінімальна	середня	максимальна	
Середньорічні	приріст чистого прибутку	максимальний	середній	мінімальний
	приріст обсягу виробництва	максимальний	середній	мінімальний
	приріст суми капітальних інвестицій	максимальний	середній	мінімальний
	приріст податкових надходжень	мінімальний	середній	максимальний
	зменшення податкового навантаження	максимальне	середнє	мінімальне
Період окупності втрат бюджету внаслідок пільгового оподаткування	мінімальний	максимальний	середній	
Період окупності втрат підприємств, зумовлених пільговим оподаткуванням	мінімальний	середній	максимальний	

При однаковому значенні соціального ефекту для різних видів пільг саме при даному варіанті приріст обсягу випуску продукції найбільший. Тобто стимулювання платоспроможного попиту населення на продукцію хлібопекарської галузі та її пропозиції засобами податкової політики найбільш доцільно здійснювати за допо-

могою зниження ставки податку на прибуток. Водночас, якщо на ринку склався високий рівень торговельної націнки, вигідніше стає застосування об'ємної податкової знижки. Ця пільга більш доцільна і при необхідності стимулювання розширення масштабів виробництва за рахунок переважно оновлення капітальних потужностей.

Не менш потужний регулятивний потенціал має податок на доходи фізичних осіб (далі ПДФО) та інструменти, вбудовані до його механізму. Застосування методу імітаційного моделювання для прогнозування результатів надання податкових пільг з ПДФО розглянемо на прикладі пільг, спрямованих на стимулювання фізичних осіб до раціонального споживання енергоресурсів.

Слід зазначити, що в реальній ситуації на податкове регулювання раціонального споживання енергоресурсів впливає дуже багато факторів, основні з яких були описані в [8]. Урахування усіх факторів в імітаційній моделі зробить таку модель важкою для візуалізації та аналізу, на що звертається увага й у [9, с. 113], тому при побудові моделі доцільним є застосування узагальнення та абстрагування.

За результатами попередньої оцінки, що була зроблена на основі експертного оцінювання та розрахунку інтегрального показника, для стимулювання фізичних осіб до раціонального споживання енергоресурсів кращими інструментами є податковий кредит і податкова знижка з ПДФО. Для вибору найбільш доцільного з цих інструментів та для розрахунку очікуваного ефекту від їх застосування побудовано імітаційні моделі (рис. 2 і рис. 3). Аналіз здійснювався за такими сценаріями:

- 1) відсутність інструментів податкового стимулювання фізичних осіб до раціонального використання енергоресурсів;
- 2) податкова знижка з ПДФО на здійснення заходів, що сприяють раціоналізації споживання енергоресурсів, у розмірі 100% таких витрат за умови, що за рік пільгою скористається 3% найманих працівників;
- 3) податкова знижка з ПДФО на здійснення заходів, що сприяють раціоналізації споживання енергоресурсів, у розмірі 100% таких витрат за умови, що за рік пільгою скористається 12% найманих працівників;

4) податковий кредит з ПДФО на здійснення заходів, що сприяють раціоналізації споживання ПЕР, у розмірі 100% таких витрат за умови, що за рік пільгою скористається 12% найманих працівників.

Передбачається, що податковий кредит буде надаватися в сумі витрат на раціоналізацію енергоспоживання, але не більше податкових зобов'язань за відповідний місяць. Податкова знижка також може надаватися у сумі витрат на раціоналізацію енергоспоживання, але не більше бази оподаткування ПДФО за відповідний місяць.

Відповідно до основних положень системної динаміки усі змінні, що використовуються в моделі, були поділені на рівні, темпи та додаткові змінні (константи та змінні проміжного розрахунку), що зображено в табл. 2.

Порівняння втрат бюджету (за рахунок недоотримання надходжень ПДФО) за умови реалізації окреслених вище сценаріїв наведено на рис. 4, а економії енергоресурсів – на рис. 5.

Таким чином, за результатами імітаційного моделювання надання податкової знижки з ПДФО у розмірі 100% витрат на підвищення енергорациональності може призвести до втрат бюджету у розмірі 19,11 млн грн на рік за умови, що такою пільгою за місяць скористається 1% найманих працівників, кожен з яких витратить на зазначені цілі по 100 грн. Економія енергоресурсів за таких умов при реалізації проектів з місячною нормою економії 0,35 кВт·год/грн (така норма економії відповідає заміні ламп розжарювання компактними люмінесцентними лампами) може скласти 220,6 млн кВт·год за перший рік застосування податкової пільги (навіть за найнижчим тарифом на електроенергію для населення станом на початок 2013 р. 0,23 грн/кВт·год це складе 51,51 млн грн) і 5917,1 млн кВт·год за п'ять років за рахунок накопичення ефекту (у грошовому виразі економія складе 1381,64 млн грн.). При застосуванні податкового кредиту за таких самих умов втрати бюджету можуть скласти 127,35 млн грн на рік.

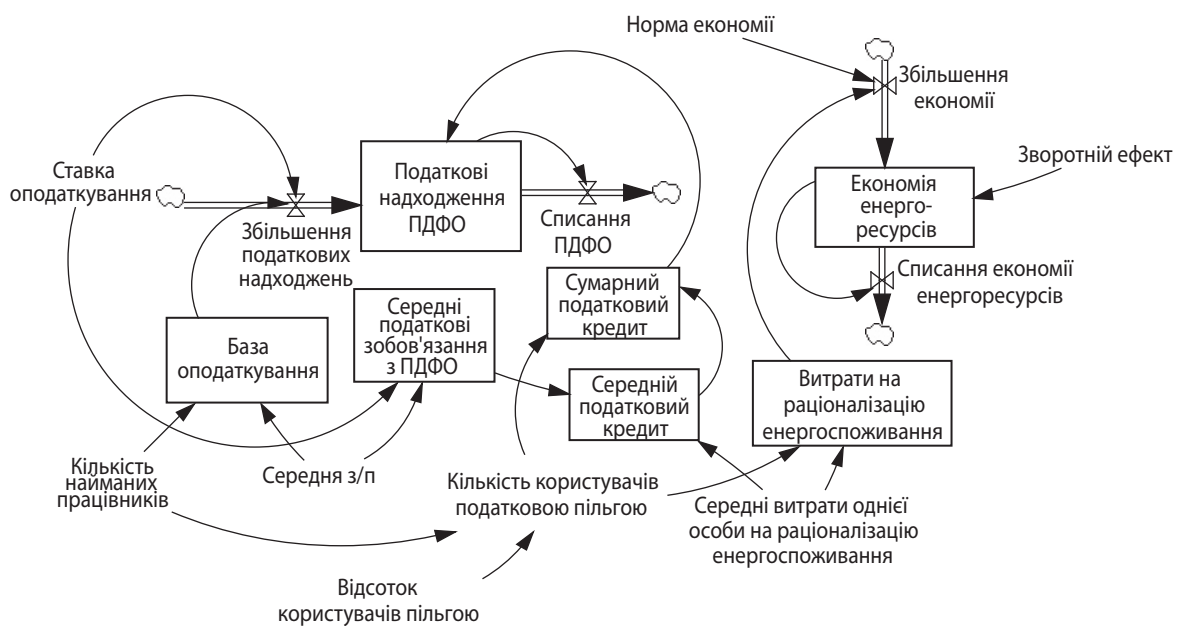

Рис. 2. Модель застосування податкового кредиту з податку на доходи фізичних осіб для стимулювання економії енергоресурсів

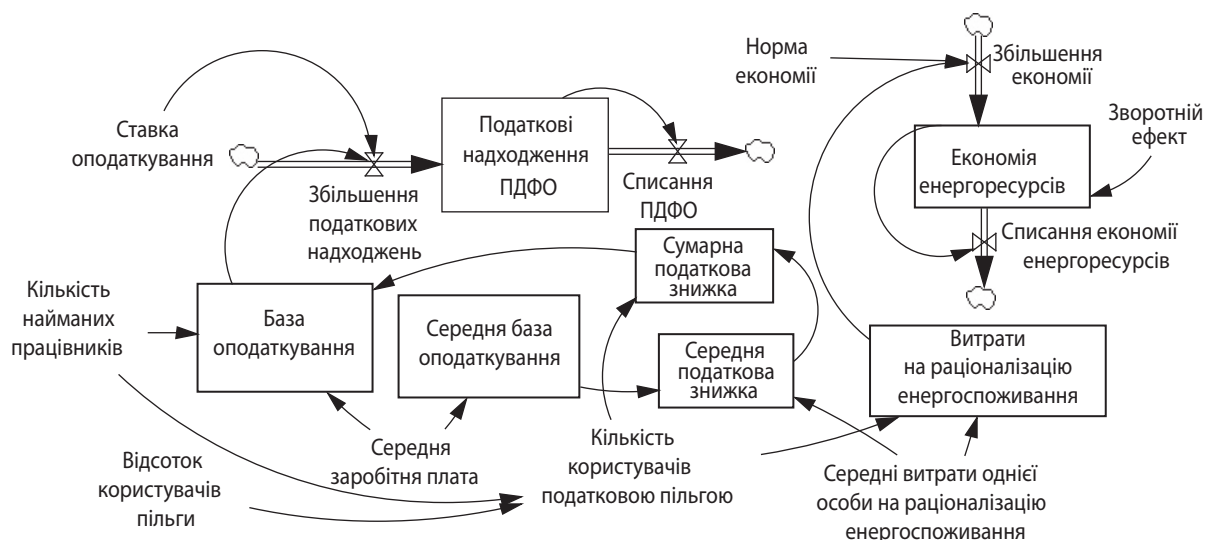

Рис. 3. Модель застосування податкової знижки з податку на доходи фізичних осіб для стимулювання економії енергоресурсів

Таблиця 2

Класифікація основних змінних системно-динамічних моделей застосування податкового кредиту та податкової знижки з ПДФО

Рівні	Темпи	Змінні проміжного розрахунку	Константи
1. Податкові надходження ПДФО. 2. Економія енергоресурсів. 3. Витрати на раціоналізацію енергоспоживання	1. Збільшення податкових надходжень. 2. Збільшення економії	1. База оподаткування. 2. Кількість користувачів податковою пільгою. 3. Середня база оподаткування. 4. Середня податкова знижка. 5. Сумарна податкова знижка. 6. Середні податкові зобов'язання з ПДФО. 7. Середній податковий кредит	1. Відсоток користувачів пільгою. 2. Зворотній ефект. 3. Кількість найманих працівників. 4. Норма економії. 5. Середня з/п. 6. Середні витрати однієї особи на раціоналізацію енергоспоживання. 7. Ставка оподаткування

В умовах дефіциту бюджету більш доцільним є застосування податкової знижки, ніж податкового кредиту. Можна очікувати, що кількість платників, що скористаються пільгою у вигляді податкової знижки, буде менше за кількість платників, які б скористалися податковим кредитом (через те, що податкова знижка є менш привабливою для платників податків, бо дозволяє на суму витрат зменшити лише базу оподаткування, а не податкові зобов'язання), тому економія енергоресурсів буде менше, ніж при застосуванні податкового кредиту, однак відношення економії енергоресурсів до втрат бюджету при застосуванні податкової знижки буде більшим.

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження доводить високу результативність методу імітаційного моделювання щодо прогнозування соціально-економічних наслідків застосування податкових пільг, оскільки дозволяє оцінити результати застосування інструментів податкового регулювання при зміні умов зовнішнього і внутрішнього середовища та обрати найліпший вид податкової пільги. Сказане дозволяє назвати метод імітаційного моделю-

вання дієвим інструментом державного управління у сфері податкової політики. Перспективами подальших досліджень у даному напрямі є визначення можливостей застосування методу імітаційного моделювання при прогнозуванні наслідків застосування інших інструментів податкового регулювання, що мають на меті досягнення економічних та соціальних результатів. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Математическое моделирование процессов налогообложения (подходы к проблеме) / [Балашов В. В., Букина Е. П., Жихарев В. Н. и др.] ; под ред. В. Г. Кольцова, В. Н. Жихарева, Н. Ю. Ивановой, А. И. Орлова. – М. : Изд. ЦЭО Минобразования РФ, 1997. – 232 с.
2. Шеннон Р. Имитационное моделирование систем – искусство и наука / Р. Шеннон / Пер. с англ. ; Под ред. Е. К. Масловского. – М. : Мир, 1978. – 423 с.
3. Нейлор Т. Машинные имитационные эксперименты с моделями экономических систем / Т. Нейлор / Пер. с англ. ; под ред. А. А. Петрова. – М. : Мир, 1975. – 502 с.
4. Іванов Ю. Б. Проблеми податкового регулювання і планування податкових платежів : наукове видання / Ю. Б. Іванов, О. М. Тищенко, К. В. Давискіба та ін. ; за заг. ред. докт. екон. наук, професора Ю. Б. Іванова. – Х. : ХНЕУ, 2006. – 240 с., С. 57 – 63.

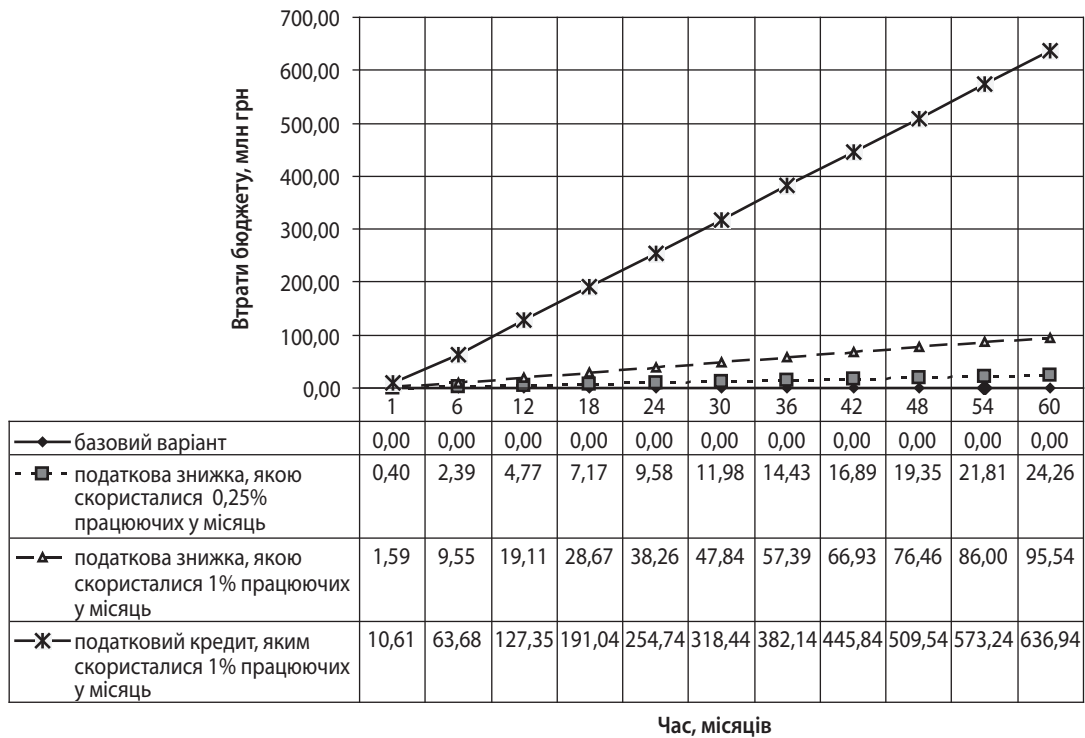

Рис. 4. Втрати бюджету (за рахунок недоотримання надходжень ПДФО)

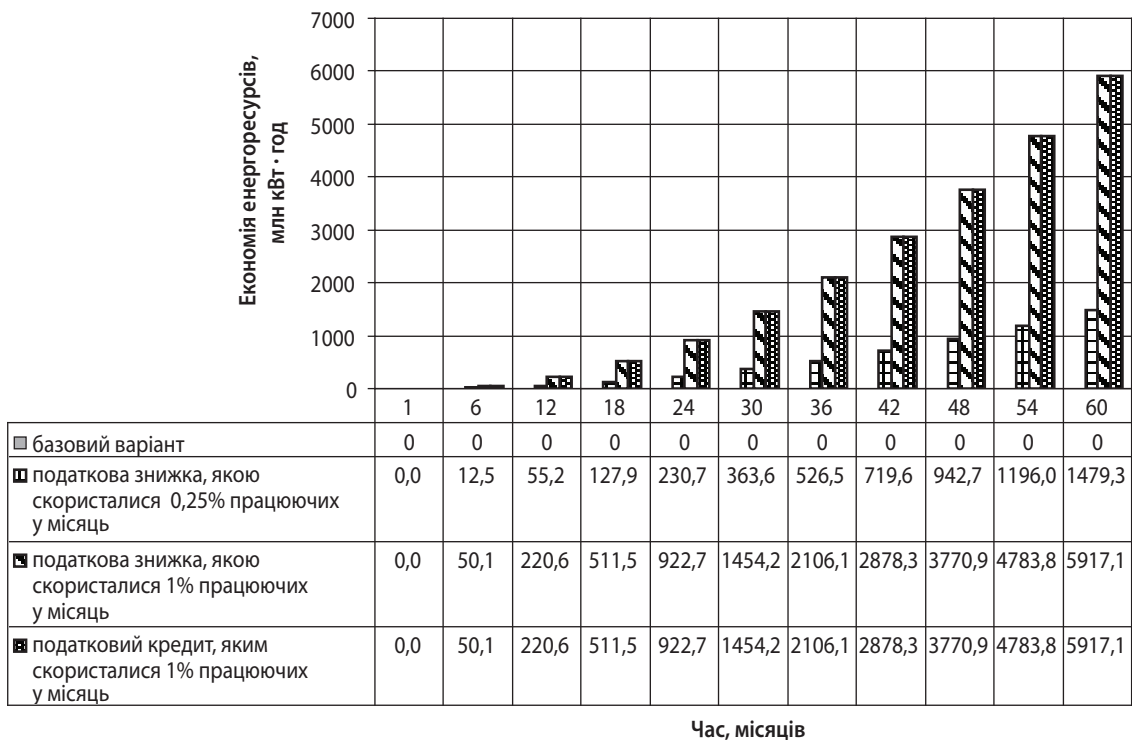

Рис. 5. Сумарна економія енергоресурсів на території України за окремими ситуаціями застосування податкових пільг з ПДФО

5. Механізми и модели управления кризисными ситуациями : монография ; под ред. Т. С. Клебановой. – Х. : ИД «ИНЖЭК», 2007. – 200 с.

6. Михеева Т. В. Сценарный поход в задачах исследования организационных механизмов функционирования корпоративных производственных систем / Т. В. Михеева [Электронный ресурс]. – Режим доступа : <http://www.mce.su/archive/doc27534/doc.pdf>

7. Seeing Simulation with SynteSim [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.vensim.com/index.html>

8. Віннікова О. С. Фактори ефективності державного податкового регулювання раціонального енергоспоживання / О. С. Віннікова // Збірник наукових праць «Фінансова система держави: проблеми та перспективи розвитку». – К. : ДКС Центр, 2011. – С. 101 – 103.

9. Тищенко О. М. Державне регулювання оподаткування в Україні : монографія / О. М. Тищенко, О. М. Кизим, Л. О. Біляєвська-Плотник ; за заг. ред. О. М. Тищенка. – Х. : ВД «ИНЖЕК», 2011. – 236 с.

REFERENCES

- Balashov, V. V. et al. *Matematicheskoe modelirovanie protsessov nalogooblozheniia (podkhody k probleme)* [Mathematical modeling of taxation (approaches to the problem)]. Moscow: Izdatelstvo TsEO Minobrazovaniia RF, 1997.
- Ivanov, Yu. B. et al. *Problemy podatkovogo rehuliuivannia i planuvannia podatkovykh platezhiv* [Problems of tax management and planning of tax payments]. Kharkiv: KhNEU, 2006.
- Mekhanizmy i modeli upravleniia krizisnymi situatsiiami* [Mechanisms and models of crisis management]. Kharkiv: INZHEK, 2007.
- Mikheeva, T. V. "Stsenarnyy pokhod v zadachakh issledovaniia organizatsionnykh mekhanizmov funktsionirovaniia korporativnykh proizvodstvennykh sistem" [Scenic hike in research problems of organizational mechanisms of corporate production systems]. <http://www.mce.su/archive/doc27534/doc.pdf>

- Naylor, T. *Mashinnye imitatsionnye eksperimenty s modeliami ekonomicheskikh sistem* [Machine simulation experiments with models of economic systems]. Moscow: Mir, 1975.
- Shennon, R. *Imitatsionnoe modelirovanie sistem – iskusstvo i nauka* [Simulation modeling systems - the art and science]. Moscow: Mir, 1978.
- "Seeing Simulation with SynteSim" <http://www.vensim.com/index.html>
- Tyshchenko, O. M. et al. *Derzhavne rehuliuivannia opodatkovannia v Ukraini* [State regulation of taxation in Ukraine]. Kharkiv: INZHEK, 2011.
- Vinnikova, O. S. "Fakty efektyvnosti derzhavnogo podatkovoho rehuliuivannia ratsionalnoho enerhospozhyvannia" [Factors efficiency of state tax regulations rational energy consumption]. In *Finansova systema derzhavy: problemy ta perspektyvy rozvytku*, 101-103. Kyiv: DKS Tsent, 2011.

УДК 331.08

ОБҐРУНТУВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОЇ ЕФЕКТИВНОСТІ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМСТВА

© 2014 НЕБИЛИЦЯ О. А.

УДК 331.08

Небилиця О. А. Обґрунтування соціально-економічної ефективності управління персоналом сучасного підприємства

Мета статті полягає в обґрунтуванні особливостей соціально-економічної ефективності управління персоналом сучасного підприємства з точки зору кар'єрного зростання працівників. На основі аналізу та узагальнення наукових праць та діяльності підприємств машинобудівної галузі було розроблено та запропоновано алгоритм забезпечення соціально-економічної ефективності управління персоналом, який ґрунтується на врахуванні двох основних складових – економічної та соціальної. Прийняття управлінських рішень щодо забезпечення соціальної ефективності управління персоналом підприємства ґрунтуються на оцінці рівня кар'єрного зростання персоналу; установленні пріоритетів у покращенні окремих складових кар'єрного зростання персоналу в структурі підприємств; проведенні анкетування працівників підприємства з метою виявлення їх схильності до відповідного виду кар'єри та покращенні факторів, що впливають на розвиток персоналу. Для вирішення цих завдань було використано метод таксономії та побудовано дискримінантні моделі. Визначення економічної ефективності управління персоналом підприємства від його кар'єрного зростання пропонується проводити на основі побудови економіко-математичної моделі причинно-наслідкових зв'язків між покращеними показниками кар'єрного зростання персоналу та виручкою підприємства. Для цього було проведено кореляційно-регресійний аналіз та побудовано модель, яка дає можливість оцінити економічну ефективність управління персоналом підприємства. Отримані результати дослідження служать підґрунтям для розробки комплексу заходів щодо вдосконалення системи управління персоналом підприємства.

Ключові слова: персонал, соціально-економічна ефективність, кар'єрне зростання, виручка підприємства.

Рис.: 1. Табл.: 2. **Формул:** 1. **Бібл.:** 12.

Небилиця Олена Анатоліївна – кандидат економічних наук, доцент, кафедра менеджменту, Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця (пр. Леніна, 9а, Харків, 61166, Україна)

УДК 331.08

UDC 331.08

Небилиця Е. А. Обоснование социально-экономической эффективности управления персоналом современного предприятия

Цель статьи заключается в обосновании особенностей социально-экономической эффективности управления персоналом современного предприятия с точки зрения карьерного роста работников. На основе анализа и обобщения научных трудов и деятельности предприятий машиностроительной отрасли был разработан и предложен алгоритм обеспечения социально-экономической эффективности управления персоналом, основанный на учете двух основных составляющих – экономической и социальной. Принятие управленческих решений по обеспечению социальной эффективности управления персоналом основывается на оценке уровня карьерного роста персонала; установлении приоритетов в улучшении отдельных составляющих карьерного роста персонала в структуре предприятий; проведении анкетирования работников предприятия с целью выявления их склонности к соответствующему виду карьеры и улучшении факторов, влияющих на развитие персонала. Для решения этих задач был использован метод таксономии и построены дискриминантные модели. Определение экономической эффективности управления персоналом от его карьерного роста предлагается проводить на основе построения экономико-математической модели причинно-следственных связей между улучшенными показателями карьерного роста персонала и выручкой предприятия. Для этого был проведен корреляционно-регрессионный анализ и построена модель, которая дает возможность оценить экономическую эффективность управления персоналом. Полученные результаты исследования служат основой для разработки комплекса мероприятий по совершенствованию системы управления персоналом предприятия.

Ключевые слова: персонал, социально-экономическая эффективность, карьерный рост, выручка предприятия.

Рис.: 1. Табл.: 2. **Формул:** 1. **Библ.:** 12.

Небилиця Елена Анатольевна – кандидат экономических наук, доцент, кафедра менеджмента, Харьковский национальный экономический университет им. С. Кузнеця (пр. Ленина, 9а, Харьков, 61166, Украина)

Nebylytsia O. A. Substantiation of the Socio-Economic Efficiency of Personnel Management in the Modern Enterprise

The article is aimed at substantiation of specifics of the socio-economic efficiency of personnel management in the modern enterprise for purposes of career growth of employees. The algorithm of the socio-economic efficiency of personnel management based on the analysis and synthesis of scientific works and activities of the enterprises of the machine-building industry was developed and proposed considering two main components: economic and social. Managerial decisioning to ensure the social efficiency of personnel management is based on the evaluation of the level of the personnel career growth; setting priorities to improve the individual components of the personnel career growth in the enterprises' structure; questionnaire survey of employees to identify their propensity for the related career and the factors influencing the development of personnel. To address these challenges method of taxonomy and method of discriminant models building were used. Determination of the economic efficiency of personnel management in virtue of its career growth was proposed to be conducted on basis of an economic-mathematical model of cause-and-effect relationships between the improved indicators of the personnel career growth and the revenues of the enterprise. For this purpose, a correlation and regression analysis was carried out and a model was built, which allows to evaluate the economic efficiency of personnel management. The obtained results comprise the basis for the development of the complex of measures aimed at improving the system of personnel management in the enterprise.

Key words: personnel, socio-economic efficiency, career growth, revenues of the enterprise.

Pic.: 1. **Tabl.:** 2. **Formulae:** 1. **Bibl.:** 12.

Nebylytsia Olena A. – Candidate of Sciences (Economics), Associate Professor, Department of Management, Kharkiv National Economic University named after S. Kuznets (pr. Lenina, 9a, Kharkiv, 61166, Ukraine)